

**Procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych
oraz reagowania w przypadku wystąpienia zewnętrznych
i wewnętrznych zagrożeń fizycznych w szkole
oraz w sytuacji wypadku ucznia
w I Liceum Ogólnokształcącym
im. Filomatów Ziemi Michałowskiej
w Brodnicy**

Podstawy prawne stosowanych procedur

Zasady bezpieczeństwa i obowiązki postępowania w sytuacjach kryzysowych i zagrożenia regulują przede wszystkim:

1. Ustawa prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r.
2. Ustawa o działaniach antyterrorystycznych z dnia 10 czerwca 2016 r.
3. Ustawa Karta Nauczyciela z dnia 26 stycznia 1982 r.
4. Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich z dnia 26 października 1982 r.
5. Ustawa Kodeks Cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r.
6. Ustawa Kodeks Karny z dnia 6 czerwca 1997 r.
7. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r.
8. Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r.
9. Zaktualizowano i zmodyfikowano na podstawie dokumentu pt. „Bezpieczna szkoła. Zagrożenia i zalecane działania profilaktyczne w zakresie bezpieczeństwa fizycznego i cyfrowego uczniów”

Wykaz procedur

1. Procedura ewakuacji uczniów, pracowników i innych osób w trakcie lekcji i przerwy
2. Procedura wezwania odpowiednich służb drogą telefoniczną
3. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku wtargnięcia napastnika (terrorysty) do szkoły
4. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą
5. Procedura postępowania w przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję
6. Procedura postępowania w przypadku podłożenia ładunku wybuchowego
7. Procedura postępowania w przypadku podłożenia podejrzanego pakunku
8. Procedura postępowania w przypadku skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły
9. Procedura postępowania w przypadku znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych
10. Procedura postępowania w przypadku wystąpienia kradzieży lub wymuszania pieniędzy lub przedmiotów wartościowych
11. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia pedofilii w szkole
12. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia
13. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków prostytucji w szkole lub wśród uczniów
14. Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia przypadków niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole
15. Procedura postępowania na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego
16. Procedura postępowania na wypadek ucznia będącego ofiarą czynu karalnego
17. Procedury reagowania w przypadku wystąpienia w szkole zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego:
 - a) Procedura postępowania w sytuacji dostępu do treści szkodliwych, niepożądanych, nielegalnych
 - b) Procedura postępowania w przypadku cyberprzemocy
 - c) Procedura postępowania w przypadku naruszenia prywatności poprzez nieodpowiednie, niezgodne z prawem wykorzystanie danych osobowych, wizerunku dziecka i pracownika szkoły
 - d) Procedura postępowania w przypadku zagrożenia dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu

- e) Procedura postępowania w przypadku nawiązywania niebezpiecznych kontaktów w Internecie - uwodzenie, zagrożenie pedofilią
 - f) Procedura postępowania w przypadku sekstingu, prowokacyjnych zachowań i aktywności seksualnej jako źródła dochodu osób nieletnich
 - g) Procedura postępowania w przypadku bezkrytycznej wiary w treści zamieszczane w Internecie, nieumiejętności odróżniania treści prawdziwych od nieprawdziwych, szkodliwości reklam
 - h) Procedura postępowania w przypadku łamania prawa autorskiego
 - i) Procedura postępowania w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów on-line
18. Procedura postępowania nauczycieli w sytuacji wypadku ucznia w I LO im. Filomatów Ziemi Michałowskiej w Brodnicy.

PROCEDURY REAGOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZEWNĘTRZNYCH I WEWNĘTRZNYCH ZAGROŻEŃ FIZYCZNYCH W SZKOLE

I. ZAGROŻENIA ZEWNĘTRZNE

Do najczęściej występujących zewnętrznych zagrożeń fizycznych należą: podejrzenie podłożenia ładunku wybuchowego, podejrzenie otrzymania podejrzonej przesyłki, włamanie do szkoły połączone z kradzieżą, agresywne zachowanie ucznia, wtargnięcie osoby posiadającej broń, wtargnięcie terrorysty do szkoły, zagrożenie wybuchem pożaru lub wybuch pożaru, zagrożenie wybuchem gazu lub wybuch gazu, zagrożenie niebezpiecznymi środkami chemicznymi lub biologicznymi, zagrożenie katastrofą budowlaną i zagrożenie siłą żywiołową.

PROCEDURA EWAKUACJI UCZNIÓW, PRACOWNIKÓW I INNYCH OSÓB W TRAKCIE LEKCJI I PRZERWY

Sposób ogłoszenia/odwołania alarmu:

1. **Sygnal alarmowy** - trzy sygnały dzwonka, trwające około 10 sekund każdy, następujące bezpośrednio po sobie.
2. **Sygnal odwołujący alarm** - dźwięk trwający 3 minuty.
3. W przypadku braku możliwości użycia sygnału dźwiękowego stosuje się słowny komunikat.
4. Dyrektor przekazuje komunikat o ewakuacji do sekretariatu szkoły, na tej podstawie w klasach ogłasza się alarm i przystępuje do natychmiastowej ewakuacji.

Zasady postępowania podczas ewakuacji:

1. Słuchaj i wykonuj dokładnie polecenia nauczyciela.
2. Bądź opanowany, nie ulegaj panice.
3. Po przerwaniu zajęć udaj się na miejsce zbiórki wraz z klasą drogą wskazywaną przez nauczyciela.
4. Pomagaj osobom słabszym.
5. Bezwzględnie podporządkowuj się osobom funkcyjnym.
6. Nie lekceważ zagrożenia, nawet wówczas, gdy nie zagraża ci bezpośrednio.

PROCEDURA WEZWANIA ODPOWIEDNICH SŁUŻB DROGĄ TELEFONICZNĄ

1. Wybór numeru odpowiedniej służby. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podanie następujących informacji:
 - rodzaj stwierdzonego zagrożenia
 - nazwę i adres szkoły
 - imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję
 - telefon kontaktowy
 - zrealizowane dotąd działania w reakcji na zagrożenie
2. Potwierdzenie przyjęcia zgłoszenia i zapisanie danych przyjmującego zgłoszenie.

O zagrożeniu należy bezzwłocznie poinformować odpowiednie służby:

- Policja 997
- Straż Pożarna 998
- Pogotowie Ratunkowe 999
- Europejski Telefon Alarmowy obowiązującym na terenie całej Unii Europejskiej 112
- Pogotowie Energetyczne 991
- Pogotowie Gazowe 992
- Pogotowie Ciepłownicze 993
- Pogotowie Wodno-Kanalizacyjne 994
- Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego 987
- Infolinia Policji (połączenie bezpłatne) 800 120 226.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA NAUCZYCIELI W PRZYPADKU WTARGNIĘCIA NAPASTNIKA (TERRORYSTY) DO SZKOŁY

1. W przypadku braku szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz, zabarykaduj się.
2. Wycisz i uspokój uczniów.
3. Zaopiekuj się uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i uczniami, którzy potrzebują pomocy.

4. Każ bezwzględnie wyciszyć, wyłączyć telefony.
5. Poinformuj policję wysyłając informację tekstową - SMS o zaistniałej sytuacji.
6. Zasłoń okno, zgaś światło.
7. Nie przemieszczaj się.
8. Stań poniżej linii okien, zejźdź ze światła drzwi.
9. Zejźdź z linii strzału, połóż się na podłodze.
10. Jeżeli padną strzały, nie krzycz.
11. Nie otwieraj nikomu drzwi.
12. W przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia.

**PROCEDURA POSTĘPOWANIA NAUCZYCIELI
W PRZYPADKU BEZPOŚREDNIEGO KONTAKTU Z NAPASTNIKAMI,
KTÓRZY DĄŻĄ DO PRZEJĘCIA KONTROLI NAD SZKOŁĄ**

1. Wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika.
2. Na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste, np. telefon.
3. Poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia.
4. Nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego.
5. Nigdy nie odwracaj się plecami do napastnika.
6. Nie zwracaj na siebie uwagi.
7. Nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny.
8. Nie oszukuj terrorysty.
9. Uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu.
10. Poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami.
11. Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów.
12. Zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU DZIAŁAŃ ANTYTERRORYSTYCZNYCH PODJĘTYCH PRZEZ POLICJĘ

1. Nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów - możesz zostać uznany za terrorystę.
2. Nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi.
3. Połóż się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi najlepiej na wysokości głowy.
4. Słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom.
5. Nie trzymaj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących.
6. Pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami.
7. Odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy.
8. Bądź przygotowany na traktowanie ciebie jako potencjalnego terrorysty dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona.
9. Po wydaniu polecenia wyjścia - opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku.
10. Nie zatrzymuj się dla zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PODŁOŻENIA ŁADUNKU WYBUCHOWEGO

Przez materiał wybuchowy rozumiemy związek chemiczny lub mieszaninę kilku związków chemicznych, która jest zdolna w odpowiednich warunkach do gwałtownej reakcji chemicznej i której towarzyszy wydzielenie wielkiej liczby produktów gazowych w postaci wybuchu (detonacji lub deflagracji). Określenie ładunek materiału wybuchowego oznacza określoną ilość materiału wybuchowego przygotowanego do wysadzenia.

W sytuacji otrzymania informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego obowiązuje następująca procedura:

1. Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego zapamiętaj jak największą ilość szczegółów.
2. Zapisz natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje.
3. Poinformuj niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną w szkole za uruchomienie procedury.

4. Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji.
5. Nie używaj telefonu komórkowego, ponieważ eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy.
6. Sprawdź, jeżeli możesz, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia - stwierdzenie obecności nieznanego przedmiotu w klasie może przyspieszyć akcję policji i zminimalizować skutki ewentualnej eksplozji.
7. Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb.
8. W miejscu ewakuacji policz wszystkich uczniów i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi.
9. Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PODŁOŻENIA PODEJRZANEGO PAKUNKU

Przez podejrzany pakunek rozumiemy przesyłkę, która może zawierać ładunek wybuchowy lub nieznaną substancję.

W sytuacji podejrzenia otrzymania takiej przesyłki obowiązuje następująca procedura:

1. Odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku.
2. Nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku.
3. Okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala).
4. Poinformuj o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury.
5. Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji.
6. Nie używaj telefonu komórkowego, ponieważ eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy.
7. Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb.
8. W miejscu ewakuacji policz wszystkich uczniów i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi.
9. Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU SKAŻENIA CHEMICZNEGO LUB BIOLOGICZNEGO SZKOŁY

Przez zagrożenie chemiczne rozumiemy uwolnienie niebezpiecznych dla ludzi i środowiska pierwiastków chemicznych oraz ich związków, mieszanin lub roztworów występujących w środowisku lub powstałych w wyniku działalności człowieka. Zagrożenie może wynikać także ze stosowania broni biologicznej (broń B, broń bakteriologiczna). W broni B ładunki bojowe są wypełnione mikroorganizmami chorobotwórczymi: bakteriami (wąglik, brucelozą etc.), wirusami (ospy, gorączki krwotocznej, zapalenia mózgu, wirusa HIV), toksynami (rycyna, toksyna otulinowa), grzybami lub pierwotniakami.

SYTUACJA, GDY SZKOŁA OTRZYMUJE INFORMACJĘ O MOŻLIWYM SKAŻENIU SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ

Należy wówczas:

1. Zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru.
2. Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe.
3. W budynku - szkole, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację.
4. W miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry.
5. Przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń.
6. Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku.
7. Do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych.

8. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

**SYTUACJA, GDY SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA
SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ / BIOLOGICZNĄ,
A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE NATYCHMIAST
LUB SZYBKO PO JEGO POJAWIENIU SIĘ**

Należy wówczas:

1. Nie dotykać i nie wahać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy.
2. Aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem.
3. Pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów.
4. Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób.
5. Powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w szkole.
6. Zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i ewakuować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru - rejonów ewakuacji powinno być kilka, znajdujących się w różnych kierunkach od szkoły, rejonem ewakuacji powinien być budynek/budynki, a nie otwarta przestrzeń.
7. Natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby - policja, straż pożarna, pogotowie ratunkowe.
8. Jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka.
9. Po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb.
10. W obiekcie - budynku, do którego nastąpiła ewakuacja zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację.
11. Sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej. Listę przekazać policji.

12. W miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry.
13. Przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środków biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń.
14. Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku.
15. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

**SYTUACJA, GDY SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA
SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ,
A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE PÓŹNO
(GDY POJAWIŁY SIĘ OBJAWY REAKCJI NA SUBSTANCJĘ
LUB/I OGNISKA ZACHOROWAŃ)**

Należy wtedy:

1. Nie dotykać i nie wahać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy.
2. Powiadomić osobę odpowiedzialną w szkole za zarządzanie kryzysowe.
3. Przykryć substancję np. kocem, aby zapobiec jej rozprzestrzenianiu się.
4. Pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów.
5. Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób.
6. Ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły.
7. Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe.
8. W szkole zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia przygotowując się do ewentualnej kwarantanny.
9. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

II. ZAGROŻENIA WEWNĘTRZE

Do najważniejszych zagrożeń wewnętrznych w szkole należą: korzystanie przez uczniów z substancji psychoaktywnych, kradzież lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych, pedofilia, pornografia, prostytutka, picie alkoholu, wypadek lub czyn karalny dokonany przez ucznia.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZNALEZIENIA W SZKOLE SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

W przypadku **znalezienia podejrzonej substancji odurzającej** na terenie szkoły, należy:

1. Zachować szczególne środki ostrożności.
2. Zabezpieczyć substancję przed dostępem do niej uczniów oraz ewentualnym jej zniszczeniem.
3. Powiadomić dyrektora szkoły, który następnie powiadamia Policję.
4. Ustalić, jeżeli to możliwe, do kogo znaleziona substancja należy.
5. Przekazać Policji zabezpieczoną substancję oraz informację o zaistniałej sytuacji opracować i prowadzić działania edukacyjne dotyczące powyższej problematyki.

W przypadku **podejrzenia ucznia o posiadanie środków odurzających** należy:

1. Odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie.
2. Powiadomić pedagoga/psychologa.
3. Powiadomić dyrektora szkoły, dyrektor powiadamia Policję.
4. Zażądać od ucznia, w obecności innej osoby, przekazania posiadanej substancji.
5. Zażądać od ucznia pokazania zawartości plecaka oraz zawartości kieszeni.
6. Powiadomić rodziców ucznia.
7. Poinformować rodziców o obowiązujących procedurach w szkole.
8. Przeprowadzić z uczniem w obecności rodziców dziecka rozmowę o złamaniu obowiązującego prawa szkolnego, w dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi. Wsparcia należy udzielić również rodzicom ucznia.
9. Podjąć wraz z rodzicami działania profilaktyczne w zakresie posiadania i rozprowadzania środków odurzających.

W przypadku **rozpoznania stanu odurzenia ucznia alkoholem** należy:

1. Powiadomić wychowawcę klasy ucznia.
2. Odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie.
3. Powiadomić pedagoga/psychologa.
4. Przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga.
5. Powiadomić dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji.
6. Powiadomić rodziców ucznia z prośbą o przybycie do szkoły.
7. Poinformować rodziców o obowiązującej w szkole procedurze postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych. W dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi. Wsparcia należy udzielić również rodzicom ucznia.
8. Przeprowadzić rozmowę z rodzicami wskazując argumenty dla zagrożenia zdrowia, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji.
9. Powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.

W przypadku **rozpoznania stanu odurzenia ucznia narkotykami, dopalaczami** należy:

1. Przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy.
2. Poinformować pielęgniarkę/pedagoga/psychologa.
3. W momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie.
4. Przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga.
5. Poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji.
6. Wezwać do szkoły rodziców ucznia.
7. Przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania.
8. Przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem.
9. Zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu odurzania się, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji.
10. Opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z uczniem.
11. Wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny, monitorować i ewaluować jego efekty.
12. Powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.

W przypadku **odmowy współpracy przez rodziców** należy:

1. Szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub Policję.
2. Powiadomione instytucje wdrażają obowiązujące procedury postępowania.
3. Szkoła współpracuje z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia ucznia.

4. Szkoła udziela informacji i przekazuje dotychczasowe sposoby postępowania z uczniem.
5. Szkoła współpracuje z Ośrodkiem Wychowawczym, w którym umieszczono ucznia.
6. Szkoła monitoruje ucznia do czasu osiągnięcia przez niego pełnoletności.

**PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU
WYSTĄPIENIA KRADZIEŻY LUB WYMUSZANIA PIENIĘDZY
LUB PRZEDMIOTÓW WARTOŚCIOWYCH**

W przypadku wystąpienia **kradzieży lub wymuszenia przedmiotu znacznej wartości** należy:

1. Działania mające na celu powstrzymanie i niwelowanie tego zjawiska winny zostać podjęte bezzwłocznie.
2. Osoba, która wykryła kradzież, winna bezzwłocznie powiadomić o tym fakcie dyrektora szkoły.
3. Przekazać sprawcę czynu (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę pedagoga/ psychologa lub dyrektora szkoły.
4. Zabezpieczyć dowody przestępstwa tj. przedmiotów pochodzących z kradzieży lub wymuszenia i przekazanie ich Policji.
5. Zażądać, aby uczeń przekazał skradzioną rzecz, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni we własnej odzieży oraz przekazał inne przedmioty budzące podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną rzeczą - w obecności innej osoby, np. wychowawcy klasy, pedagoga, psychologa, dyrektora lub innego pracownika szkoły. Należy pamiętać, że pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczek ucznia. Może to zrobić tylko Policja.
6. We współpracy z pedagogiem/psychologiem należy ustalić okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia.
7. Dyrektor szkoły wzywa rodziców sprawcy w celu przeprowadzenia rozmowy z uczniem w ich obecności. Sporządza notatkę z tej rozmowy podpisaną przez rodziców
8. Należy powiadomić Policję.
9. Sprawca winien dokonać zadośćuczynienia poszkodowanemu w kradzieży.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK WYSTĄPIENIA PEDOFILII W SZKOLE

W sytuacji wystąpienia takich okoliczności należy:

1. Bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie tego zjawiska.
2. Po stwierdzeniu zagrożenia należy powiadomić dyrektora oraz pedagoga/psychologa.
3. W przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów, należy bezzwłocznie powiadomić Policję.
4. Dyrektor przekazuje pracownikom szkoły informację o stwierdzonym zagrożeniu. Wzywa do szkoły rodziców ucznia.
5. Wychowawcy klas oraz pedagog/psycholog podejmują działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie.
6. W przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłocznie informowani są rodzice ucznia oraz Policja w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawcy molestowania.
7. Wychowawca lub pedagog/psycholog przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem mającą na celu ustalenie w obecności rodziców przyczyn i okoliczności zdarzenia.
8. Wychowawca lub pedagog/psycholog przeprowadza rozmowę z rodzicami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.
9. Dyrektor w porozumieniu z rodzicami ustala działania z udziałem pedagoga/psychologa w celu zapewnienia opieki na uczniem.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK WYSTĄPIENIA PRZYPADKÓW ROZPOWSZECHNIANIA PORNOGRAFII W SZKOLE PRZEZ UCZNIĄ

1. W przypadku powzięcia przez nauczyciela, rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w Internecie, w szkole należy bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły oraz administratora sieci o zaistniałym zdarzeniu.
2. W przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez sprawców zdarzenia.

3. Dyrektor szkoły przekazuje pracownikom szkoły informację o stwierdzonym zagrożeniu.
4. Wychowawca klasy i pedagog/psycholog podejmują działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań.
5. Dyrektor wzywa do szkoły rodziców ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne.
6. Wychowawca lub pedagog/psycholog przeprowadza rozmowę z rodzicami ucznia sprawy na temat zdarzenia.

**PROCEDURA POSTĘPOWANIA
NA WYPADEK WYSTĄPIENIA PRZYPADKÓW PROSTYTUCJI W SZKOLE
LUB WŚRÓD UCZNIÓW**

1. W przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności mogących mieć znamiona prostytucji, pracownik szkoły przyjmujący zawiadomienie powinien powiadomić o zaistniałym wydarzeniu dyrektora szkoły.
2. W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powiadamia wychowawcę klasy, który powinien wezwać do szkoły rodziców ucznia.
3. W przypadku stwierdzenia przez pracownika szkoły, że uczeń/uczennica świadomie lub nie, dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się, powinien wezwać do szkoły rodziców ucznia.
4. Wychowawca przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej można zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.
5. Jeżeli rodzice ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub Policję (specjalistę ds. nieletnich).
6. W sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania z pedagogiem,

psychologiem), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia Sąd Rodzinny lub Policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

7. Jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela określa statut szkoły.
8. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.
9. Dyrektor szkoły powiadamia Policję o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.
10. Wychowawca lub pedagog/psycholog przeprowadza rozmowę z rodzicami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.
11. Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami ustala konieczność podjęcia działań z udziałem psychologa w celu zapewnienia opieki nad uczniem, który świadomie lub nie dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się.

**PROCEDURA POSTĘPOWANIA
W SYTUACJI WYSTĄPIENIA PRZYPADKÓW
NIEPOKOJĄCYCH ZACHOWAŃ SEKSUALNYCH UCZNIÓW W SZKOLE**

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły informuje wychowawcę klasy lub pedagoga/psychologa o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole, a jeżeli jest ich świadkiem, żąda od ucznia zaprzestania czynności i podejmuje z nim rozmowę wychowawczą.
2. W przypadku, gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez uczniów, którzy brali czynny udział w tego typu zachowaniach.
3. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia.
4. Jeżeli przeprowadzenie rozmowy z uczniem nie jest wystarczające dla zmiany jego zachowań, wychowawca, pedagog/psycholog przekazuje rodzicom informację o zachowaniu ich dziecka, zobowiązując ich jednocześnie do szczególnego nadzoru nad

nim.

5. Wychowawca może wezwać rodziców ucznia do szkoły i przeprowadzić rozmowę z uczniem w ich obecności oraz ustalić z nimi dalsze wspólne postępowanie z dzieckiem.
6. W sytuacji, gdy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do pojawienia się w szkole, gdy szkoła wykorzysta dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych i nie przynoszą one spodziewanych efektów, a zachowanie ucznia wskazuje na znaczny stopień demoralizacji (np. uprawianie nierządu), dyrektor pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich lub Policję - Wydział ds. Nieletnich.
7. Gdy zachowanie ucznia może świadczyć o popełnieniu przez niego przestępstwa (np. gwałtu), pedagog/psycholog w porozumieniu z dyrektorem szkoły po uprzednim powiadomieniu o zajściu rodziców ucznia, zawiadamia najbliższą jednostkę Policji, która dalej postępuje zgodnie ze swoimi procedurami. Całe zdarzenie jest dokumentowane, sporządzana jest możliwie dokładna notatka.
8. Jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela określa statut szkoły.
9. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jako przedstawiciel instytucji jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA

NA WYPADEK POPEŁNIENIA PRZEZ UCZNIĄ CZYNU KARALNEGO

Przypadek dotyczy czynów zabronionych przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich rozumianych jako przestępstwo, przestępstwo skarbowe albo wykroczenie określone w artykułach:

1. art. 50 a - posiadanie noża, maczety lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu w miejscu publicznym,
2. art. 51 - zakłócenie spokoju lub porządku publicznego,
3. art. 69 - umyślne niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków,
4. art. 74 - niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków ostrzegawczych,
5. art. 76 - rzucanie przedmiotami w pojazd mechaniczny,

6. art. 85 - samowolne ustawianie, niszczenie, uszkodzanie znaków,
7. art. 87 - prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu,
8. art. 119 - kradzież lub przywłaszczenie,
9. art. 122 - paserstwo czyli nabycie mienia, wiedząc o tym, że pochodzi ono z kradzieży,
10. art. 124 - niszczenie lub uszkodzanie cudzej rzeczy,
11. art. 133 - spekulacja biletami, tzw. konik,
12. art. 143 - utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń użytku publicznego.

W sytuacji podejrzenia lub popełnienia przez ucznia czynu karalnego podejmuje się następujące działania:

1. Osoba będąca świadkiem/dostrzegła zagrożenie zobowiązania jest do powiadomienia dyrektora szkoły.
2. Dyrektor szkoły odpowiada za ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia.
3. W przypadku, gdy sprawca jest znany i przebywa na terenie szkoły, wyznaczone przez niego osoby winny zatrzymać i przekazać go dyrektorowi szkoły lub pedagogowi/psychologowi pod opiekę.
4. Dyrektor szkoły winien powiadomić rodziców ucznia o zaistniałym przypadku.
5. Dyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia Policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (np. rozbój, uszkodzenie ciała, itp.) lub w przypadku, gdy nieletni sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość jest nieznana. Do obowiązków dyrektora należy także zabezpieczenie ewentualnych dowodów lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich Policji.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK UCZNIĄ BĘDĄCEGO OFIARĄ CZYNU KARALNEGO

1. Osoba będąca świadkiem, która dostrzegła zagrożenie, winna udzielić ofierze czynu karalnego pierwszej pomocy przedmedycznej, bądź zapewnić jej udzielenie poprzez wezwanie lekarza, w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń. Następnie świadek informuje o sytuacji dyrektora szkoły.
2. Obowiązkiem dyrektora szkoły jest niezwłoczne powiadomienie rodziców ucznia - ofiary czynu karalnego.
3. Następnie dyrektor szkoły niezwłocznie wzywa Policję, szczególnie w przypadku, kiedy

istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia.

4. Ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc, wsparcie psychologiczne.

PROCEDURY REAGOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA W SZKOLE ZAGROŻEŃ BEZPIECZEŃSTWA CYFROWEGO

Wyróżniono 9 podstawowych zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego w środowisku szkolnym, którym przypisano opracowane według jednego standardu opisu procedury reagowania.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI DOSTĘPU DO TREŚCI SZKODLIWYCH, NIEPOŻĄDANYCH, NIELEGALNYCH

Procedurą objęte są zagrożenia związane z łatwym dostępem do treści szkodliwych, niedozwolonych, nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia (pornografia, treści obrazujące przemoc i promujące działania szkodliwe dla zdrowia i życia dzieci, popularyzujące ideologię faszystowską i działalność niezgodną z prawem, nawoływanie do samookaleczeń i samobójstw, korzystania z narkotyków; niebezpieczeństwo werbunku dzieci i młodzieży do organizacji nielegalnych i terrorystycznych).

Reakcja szkoły w przypadku pozyskania wiedzy o wystąpieniu zagrożenia zależna jest od tego, czy (1) treści te można bezpośrednio powiązać z uczniami danej szkoły, czy też (2) treści nielegalne lub szkodliwe nie mają związku z uczniami szkoły, lecz wymagają kontaktu szkoły z odpowiednimi służbami.

1. W pierwszej kolejności zabezpieczamy dowody w formie elektronicznej (pliki z treściami niedozwolonymi, zapisy rozmów w komunikatorach, e-maile, zrzuty ekranu), znalezione w Internecie lub w komputerze dziecka. Zabezpieczenie dowodów jest zadaniem rodziców dziecka, w czynnościach tych może wspomagać przedstawiciel szkoły posiadający odpowiednie kompetencje techniczne. W przypadku sytuacji (1) rozwiązanie leży po stronie szkoły, zaś (2) należy rozważyć zgłoszenie incydentu na Policję oraz zgłosić go do serwisu Dyżurnet (dyżurnet.pl).
2. W procesie udostępniania nielegalnych i szkodliwych treści małoletnim występuje twórca treści (np. pornografii) oraz osoba, która udostępniły je dziecku. Konieczne jest

poinformowanie wszystkich rodziców dzieci uczestniczących w zdarzeniu o sytuacji i roli ich dzieci.

3. W przypadku udostępniania przez ucznia treści opisanych wcześniej jako szkodliwe/niedozwolone/nielegalne i niebezpieczne należy przeprowadzić z nim rozmowę na temat jego postępowania i w jej trakcie uzmysłowić mu szkodliwość prowadzonych przez niego działań. Działania szkoły koncentrują się głównie na aktywnościach wychowawczych. W przypadku upowszechniania przez sprawców treści nielegalnych, np. pornografii dziecięcej dyrektor składa zawiadomienie o zdarzeniu na Policję.
4. Ofiary i świadków zdarzenia od pierwszego etapu interwencji należy otoczyć opieką psychologiczno-pedagogiczną. Rozmowa z dzieckiem powinna się odbywać w warunkach jego komfortu psychicznego, z poszanowaniem poufności i podmiotowości ucznia ze względu na fakt, iż kontakt z treściami nielegalnymi może mieć szkodliwy wpływ na jego psychikę. W jej trakcie należy ustalić okoliczności uzyskania przez ofiarę dostępu do wyżej wymienionych treści.
5. Należy koniecznie poinformować rodziców o zdarzeniu i uzgodnić z nimi podejmowane działania i formy wsparcia dziecka.
6. W przypadku kontaktu dziecka z treściami szkodliwymi należy dokładnie zbadać sposób, w jaki nastąpił kontakt dziecka z nimi. Poszukiwanie przez dziecko tego typu treści w sieci lub podsuwanie ich dziecku przez innych może być oznaką niepokojących incydentów ze świata rzeczywistego, np. kontakty z osobami handlującymi narkotykami czy proces rekrutacji do sekty lub innej niebezpiecznej grupy.
7. W przypadku dotarcia informacji o zdarzeniu do środowiska rówieśniczego ofiary - w klasie, czy w szkole należy podjąć działania edukacyjne i wychowawcze.
8. W przypadku naruszenia prawa np. rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem nieletniego lub prób uwiedzenia małoletniego w wieku do 15 lat przez osobę dorosłą dyrektor, w porozumieniu z rodzicami dziecka, niezwłocznie powiadamia Policję.
9. Kontakt z treściami szkodliwymi lub niebezpiecznymi może wywołać potrzebę skorzystania przez ofiarę ze specjalistycznej opieki psychologicznej. Decyzja o takim kontakcie i zgłoszeniu na terapię zostaje podjęta przez rodziców dziecka.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU CYBERPRZEMOCY

Cyberprzemoc to przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych, głównie Internetu oraz telefonów komórkowych. Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS.

1. Przypadek cyberprzemocy może zostać ujawniony przez ofiarę, świadka (np. innego ucznia, nauczyciela, rodzica) lub osobę bliską ofierze. W każdym przypadku należy wysłuchać osoby zgłaszającej i okazać jej wsparcie.
2. Jeśli zgłaszającym jest ofiara cyberprzemocy należy okazać wsparcie, z zachowaniem jej podmiotowości i poszanowaniem jej uczuć. Potwierdzić, że ujawnienie przemocy jest dobrą decyzją. Rozmowę przeprowadza się w miejscu bezpiecznym, zapewniającym ofierze intymność.
3. Jeśli osobą zgłaszającą nie jest ofiara, to podczas rozmowy prosimy o opis sytuacji z zachowaniem podmiotowości i poszanowaniem uczuć osoby zgłaszającej.
4. W każdej sytuacji, w trakcie ustalania okoliczności, określa się charakter zdarzenia, czyli rozmiar i rangę szkody, jednorazowość lub powtarzalność. Realizując procedurę unikamy działań, które mogłyby wtórnie stygmatyzować ofiarę lub sprawcę, np. wywoływanie uczniów z lekcji, konfrontowanie ofiary i sprawcy, niewspółmierna kara, wytykanie palcami. Dokonujemy oceny, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy, czy jest np. niezbyt udanym żartem. W takiej sytuacji należy podjąć działania profilaktyczne mające na celu nie dopuszczenie do eskalacji tego typu zachowań mogących zmierzać w kierunku cyberprzemocy.
5. Należy zabezpieczyć wszystkie dowody związane z aktem cyberprzemocy, np. zrobić kopię materiałów, zanotować datę i czas otrzymania materiałów, dane nadawcy, adresy stron www, historię połączeń. W trakcie zbierania materiałów należy zadbać o bezpieczeństwo osób zaangażowanych w problem.
6. Ofiara często domyśla się, kto stosuje wobec niej cyberprzemoc. Jeśli ustalenie sprawcy nie jest możliwe, a w ocenie szkoły jest to konieczne, należy skontaktować się z Policją. Bezwzględnie należy zgłosić rozpowszechnianie nagich zdjęć osób poniżej 18 roku życia

(art. 202 par. 3 KK).

7. Gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest uczniem szkoły, pedagog/psycholog przeprowadza rozmowę o jego zachowaniu w trakcie, której ustala okoliczności i przyczyny zdarzenia, a także podejmuje próbę rozwiązania sytuacji konfliktowej, w tym określenia sposobów zadośćuczynienia ofiarom cyberprzemocy.
8. Cyberprzemoc podlega sankcjom określonym w statucie szkoły.
9. W pierwszej kolejności udziela się wsparcia ofierze cyberprzemocy. Podczas rozmowy z uczniem należy zapewnić go, że nie jest winny zaistniałej sytuacji oraz, że nikt nie ma prawa zachowywać się w ten sposób wobec niego. Podkreślić, że dobrze zrobił ujawniając sytuację. Należy okazać zrozumienie dla jego uczuć, w tym trudności z ujawnieniem okoliczności wydarzenia, strachu, wstydu. Należy podkreślić, że szkoła nie toleruje przemocy i że zostaną podjęte odpowiednie działania, o których poinformowany będzie uczeń mające na celu zapewnienie mu bezpieczeństwa.
10. Należy pomóc ofierze i rodzicom ofiary w zabezpieczeniu dowodów, zerwaniu kontaktu ze sprawcą, zadbaniu o podstawowe zasady bezpieczeństwa on-line.
11. Należy monitorować sytuację związaną z bezpieczeństwem ucznia, zwracać uwagę czy nie są podejmowane wobec niej dalsze działania przemocowe, obserwować, jak funkcjonuje w grupie po ujawnionym incydencie cyberprzemocy.
12. W działania wobec ofiary należy włączyć rodziców. Na bieżąco informować o sytuacji. W sytuacji, gdy uczeń nie wyraża zgody na kontakt z rodzicami, należy omówić z nim jego obawy, a jeśli to nie pomaga, powołać się na obowiązujące w szkole zasady i przekazać informację rodzicom.
13. W trakcie rozmowy z uczniem i jego rodzicami, jeśli jest to wskazane, można zaproponować pomoc i wsparcie psychologiczno-pedagogiczne oraz poinformować o możliwości zgłoszenia sprawy Policji.
14. Osoby prowadzące działania powinny zadbać o bezpieczeństwo świadków zdarzenia, szczególnie, jeśli były to osoby ujawniające cyberprzemoc.
15. W przypadku wykorzystania przez szkołę wszystkich dostępnych środków wychowawczych (rozmowa z rodzicami, konsekwencje wynikające z zapisów w statucie szkoły wobec ucznia), a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów w postaci zmiany postawy ucznia dyrektor powiadamia odpowiednie służby Sąd Rodzinny, Policję.
16. Kontakt z Policją wymagają wszelkie sytuacje, w których zostało naruszone prawo, np. groźby karalne, świadome publikowanie nielegalnych treści, rozpowszechnianie nagich zdjęć z udziałem małoletnich. Za zgłoszenie odpowiada dyrektor szkoły.

**PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU
NARUSZENIA PRYWATNOŚCI
POPRAZ NIEODPOWIEDNIE, NIEZGODNE Z PRAWEM WYKORZYSTANIE
DANYCH OSOBOWYCH, WIZERUNKU DZIECKA I PRACOWNIKA SZKOŁY**

Zagrożenie to polega na naruszeniu prywatności dziecka lub pracownika szkoły poprzez nieodpowiednie lub niezgodne z prawem wykorzystanie danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły. Podszywanie się pod inną osobę, wykorzystywanie jej wizerunku lub danych osobowych w celu wyrządzenia jej szkody osobistej lub majątkowej jest w świetle polskiego prawa przestępstwem. Najczęstszymi formami wyłudzenia lub kradzieży danych jest przejście profilu na portalu społecznościowym w celu dyskredytacji lub naruszenia dobrego wizerunku ofiary, szantażu, dokonania zakupów i innych transakcji finansowych, np. w sklepach internetowych na koszt ofiary lub uzyskania korzyści, np. usługi premium SMS. Naruszenie prywatności często łączy się z cyberprzemocą.

1. Gdy sprawcą jest uczeń - kolega ofiary ze szkoły czy klasy, uczniowie lub rodzice winni skontaktować się z dyrektorem szkoły, wychowawcą.
2. W przypadku, gdy do naruszenia prywatności poprzez kradzież, wyłudzenie danych osobowych wykorzystanie wizerunku dziecka dochodzi ze strony dorosłych osób trzecich, rodzice winni skontaktować się bezpośrednio z Policją i powiadomić o tym szkołę (zgodnie z Kodeksem Karnym ściganie następuje tu na wniosek pokrzywdzonego). Istotne dla ścigania sprawcy będzie uzyskanie dowodów, że sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej. Samo podszywanie się pod ofiarę nie jest karalne.
3. W pierwszej kolejności zabezpiecza się dowody nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania - w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu, konwersacja w komunikatorze lub sms). Równoległe należy dokonać zmian tych danych identyfikujących, które zależą od ofiary, tj. haseł i loginów lub kodów dostępu do platform i portali internetowych, tak aby uniemożliwić kontynuację procederu naruszania prywatności.
4. Jeśli wykradzione dane zostały wykorzystane w celu naruszenia dobrego wizerunku ofiary, bądź w innych celach niezgodnych z prawem należy dążyć do wyjaśnienia tych działań i usunięcia ich skutków, także tych widocznych w Internecie.
5. Likwidacja stron internetowych czy profili w portalach społecznościowych, która wymagać będzie interwencji w zebrane dowody musi odbywać się za zgodą Policji (o ile

została powiadomiona). Szczególnej uwagi wymagają incydenty kradzieży tożsamości w celu posłużenia się nią, np. podczas zakupu towarów on-line lub dokonywania transakcji finansowych. W tym przypadku należy skontaktować się ze sklepem lub pożyczkodawcą i wyjaśnić charakter zdarzenia.

6. W przypadku, gdy dowody jasno wskazują na konkretnego sprawcę oraz na spełnianie przesłanki, iż sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej należy je zabezpieczyć i przekazać Policji. W przypadku, gdy trudno to ustalić, identyfikacji dokonuje Policja.
7. W przypadku znanego sprawcy, który nie działał z powyższych pobudek, szkoła dąży do rozwiązania problemu w ramach działań wychowawczo-edukacyjnych uzgodnionych z rodzicami.
8. Gdy sprawcą incydentu jest uczeń szkoły, należy wobec niego, w porozumieniu z rodzicami, podjąć działania wychowawcze, zmierzające do uświadomienia nieodpowiedniego i nielegalnego charakteru czynów, jakich dokonał. Jednym z elementów takich działań powinny być przeprosiny złożone osobie poszkodowanej.
9. Dyrekcja podejmując decyzję w sprawie powiadomienia o incydencie Policji, bierze pod uwagę wiek sprawcy, jego dotychczasowe zachowanie, postawę po odkryciu incydentu oraz opinie wychowawcy i pedagoga/psychologa. Przed podjęciem decyzji o zgłoszeniu incydentu na Policję należy rozważyć, czy istnieją dowody, iż uczeń - sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej. W takim przypadku dobrym rozwiązaniem jest uzyskanie interpretacji prawnej adwokata lub radcy prawnego.
10. Ofiary incydentów należy otoczyć, w porozumieniu z rodzicami, opieką pedagogiczno-psychologiczną i powiadomić o działaniach podjętych w celu usunięcia skutków działania sprawcy (np. usunięcie z Internetu intymnych zdjęć ofiary, zablokowanie dostępu do konta w portalu społecznościowym). Jeśli kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane tylko jej i rodzicom, szkoła winna zapewnić poufność działań, tak aby informacje narażające ofiarę na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane.
11. Gdy kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane szerszemu gronu uczniów szkoły podejmuje się wówczas działania wychowawcze, zwracające uwagę na negatywną ocenę naruszania wizerunku ucznia.
12. Gdy naruszenie prywatności, czy wyłudzenie lub kradzież tożsamości skutkują wyrządzeniem ofierze szkody majątkowej lub osobistej, rodzice i dzieci powinni o nim powiadomić Policję.

13. W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych wobec ofiary, można sugerować rodzicom zwrócenie się po pomoc do placówki specjalistycznej.

**PROCEDURA POSTĘPOWANIA
W PRZYPADKU ZAGROŻENIA DLA ZDROWIA DZIECI
W ZWIĄZKU Z NADMIERNYM KORZYSTANIEM Z INTERNETU**

Infoholizm (sieciolizm) to nadmierne, obejmujące niekiedy niemal całą dobę korzystanie z zasobów Internetu i gier komputerowych i portali społecznościowych przez dzieci. Jego negatywne efekty polegają na pogarszaniu się stanu zdrowia fizycznego (np. choroby oczu, padaczka ekranowa, choroby kręgosłupa) i psychicznego (irytacja, rozdrażnienie, spadek sprawności psychofizycznej, a nawet depresja), zaniedbywaniu codziennych czynności, oraz osłabianiu relacji rodzinnych i społecznych.

1. Infoholizm stwierdza najczęściej rodzic dziecka. W przypadku konieczności podejmowania działań pomocowych można sugerować rodzicom zwrócenie się po pomoc do placówki specjalistycznej.
2. Nauczyciele w szkole także powinni zainteresować się przypadkami uczniów nieangażujących się w życie klasy, a poświęcającymi wolne chwile na kontakt on-line lub przychodzącymi do szkoły po nieprzespanej nocy.
3. W takiej sytuacji reakcja szkoły polega na ustaleniu skutków zdrowotnych i psychicznych, jakie nadmierne korzystanie z zasobów Internetu wywołało u ucznia, np. niższe wyniki w nauce, niedosypianie, niedojadanie, rezygnacja z dawnych zainteresowań, załamanie się relacji z rodziną czy rówieśnikami). Celem tych ustaleń jest wybór odpowiedniej ścieżki rozwiązywania problemu - z udziałem specjalistów (lekarzy, terapeutów) lub bez - wyłącznie w szkole. W początkowej fazie popadania w uzależnienie do Internetu należy koncentrować się na wsparciu udzielonym w rodzinie i w szkole (pedagog/psycholog, wychowawca).
4. Osoba, której problem dotyczy, otoczona będzie opieką pedagoga/psychologa, który w trakcie spotkań zdiagnozuje poziom zagrożenia, określi przyczyny popadnięcia w nałóg (np. sytuacja domowa, brak sukcesów edukacyjnych w szkole, izolacja w środowisku rówieśniczym) i ukarze specyfikę przypadku. Każdy uczeń, u którego podejrzewa się problematyczne korzystanie z Internetu powinien zostać zdiagnozowany przez psychologa szkolnego.
5. Uczniowi w trakcie wsparcia należy zapewnić komfort psychiczny - o jego sytuacji

i specyfice uwarunkowań osobistych muszą zostać powiadomieni wszyscy ucący go nauczyciele.

6. W sytuacji, gdy rodzice nie wiedzą o problemie swojego dziecka, niezbędne jest ich powiadomienie i omówienie z nimi wspólnych rozwiązań.
7. Jeśli świadkami problemu są rówieśnicy ucznia, należy im w rozmowie zwrócić uwagę na negatywne aspekty nadmiernego korzystania z zasobów Internetu oraz zaapelować o codzienne wsparcie dla dziecka dotkniętego problemem, a także o informowanie wychowawcy w przypadku wystąpienia kolejnych przypadków u innych uczniów.
8. W przypadku zdiagnozowania przez psychologa zaawansowanego uzależnienia od korzystania z zasobów Internetu należy sugerować rodzicom zwrócenie się po pomoc do placówki specjalistycznej.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU NAWIĄZYWANIA NIEBEZPIECZNYCH KONTAKTÓW W INTERECIE - UWODZENIE, ZAGROŻENIE PEDOFILIĄ

Zagrożenie obejmuje kontakty osób dorosłych z małoletnimi w celu zainicjowania znajomości prowadzących do wyłudzenia poufnych informacji, nawiązania kontaktów seksualnych, skłonienia dziecka do zachowań niebezpiecznych dla jego zdrowia i życia lub wyłudzenia własności, np. danych, pieniędzy, cennych przedmiotów rodzinnych.

1. Osobami najczęściej zgłaszającymi omawiany problem są rodzice dziecka lub osoby zajmujące się „poszukiwaniem pedofili”. W pierwszym przypadku informacja trafia najpierw do szkół, w drugim - na Policję. Zdarza się, że informacja uzyskiwana jest ze środowiska rówieśników ofiary. Kluczowe znaczenie w działaniach szkoły ma czas reakcji - szybkość przeciwdziałania zagrożeniu ze względu na niezwykle szkodliwe konsekwencje realizacji kontaktu *online*, przeradzającego się w zachowania w świecie rzeczywistym: uwiedzenie i wykorzystanie seksualne, kidnaping, a także wyłudzenie pieniędzy czy przedmiotów dużej wartości. W przypadkach niebezpiecznych kontaktów inicjowanych w Internecie może dochodzić do zagrożenia życia i zdrowia dziecka, szantażu i przymusu realizacji czynności seksualnych.
2. Należy zidentyfikować i zabezpieczyć w szkole, w formie elektronicznej dowody działania dorosłego sprawcy uwiedzenia - zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych, zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail. Bezzwłocznie należy dokonać zawiadomienia na Policji o wystąpieniu zdarzenia.

3. Należy zidentyfikować i zabezpieczyć w szkole, w formie elektronicznej dowody działania dorosłego sprawcy uwiedzenia (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail). Bezwzględnie należy dokonać zawiadomienia na Policji o wystąpieniu zdarzenia.
4. Ze względu na bezpieczeństwo szkoły nie podejmuje samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy, lecz udzielać wszelkiego możliwego wsparcia organom ścigania, m.in. zabezpiecza i przekazuje zebrane dowody.
5. Zadaniem szkoły jest zebranie dowodów i opieka nad ofiarą i ewentualnymi świadkami. Nie należy podejmować aktywności zmierzających bezpośrednio do kontaktu ze sprawcą.
6. W każdym przypadku próby nawiązania niebezpiecznego kontaktu, np. w celu werbunku do sekty lub grupy promującej niebezpieczne zachowania, a także werbunku do grupy terrorystycznej zapewnia się ofierze opiekę psychologiczną i poczucie bezpieczeństwa. Podobne wsparcie winno być udzielone w przypadku zaobserwowania antyzdrowotnych i zagrażających życiu zachowań uczniów - samookaleczenia, zażywanie substancji psychoaktywnych, ponieważ zachowania te mogą być inicjowane i wzmacniane poprzez kontakty w Internecie. O możliwym związku takich zachowań dzieci z inspiracją w Internecie należy powiadomić rodziców.
7. Pierwszą czynnością w ramach reakcji na zagrożenie jest otoczenie ofiary pomocą psychologiczno-pedagogiczną we współpracy szkoły z rodzicami. W trakcie rozmowy z uczniem prowadzonej przez wychowawcę/pedagoga/psychologa/osobę ze szkoły, do której uczeń ma szczególne zaufanie, należy uzyskać wszelkie możliwe informacje o sprawcy i przekazać je Policji. Należy upewnić się, że kontakt ofiary ze sprawcą został przerwany, a dziecko odzyskało poczucie bezpieczeństwa. Towarzyszyć temu powinna analiza sytuacji domowej (rodzinnej) dziecka, w której tkwić może źródło poszukiwania kontaktów w Internecie. Dziecku należy udzielić profesjonalnej opieki terapeutycznej i/lub lekarskiej.
8. Wszelkie działania szkoły wobec ucznia winny być uzgadniane z rodzicami i inicjowane za ich zgodą.
9. Jeżeli zgłaszającym zagrożenie był rówieśnik ofiary, należy objąć go opieką psychologiczną.
10. W przypadkach naruszenia prawa, szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15, obowiązkiem szkoły jest powiadomienie Policji lub Sądu Rodzinnego.
11. W przypadkach uwiedzenia nieletnich przez osoby dorosłe rekomenduje się skierowanie ofiary na terapię do placówki specjalistycznej.

**PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU
SEKSTINGU, PROWOKACYJNYCH ZACHOWAŃ I AKTYWNOŚCI
SEKSUALNEJ JAKO ŹRÓDŁA DOCHODU OSÓB NIELETNICH**

Seksting to przesyłanie drogą elektroniczną w formie wiadomości MMS lub publikowanie w portalach społecznościowych prywatnych treści, głównie zdjęć, o kontekście seksualnym, erotycznym i intymnym.

1. Zgłoszeń przypadków sekstingu dokonują głównie rodzice dziecka - ofiary. Czasami informacja dociera do szkoły bezpośrednio od jej samej lub z grona bliskich znajomych dziecka. Sporadycznie nauczyciele i inni pracownicy szkoły sami identyfikują takie zdarzenia w sieci.
2. Wyróżniamy 3 podstawowe rodzaje sekstingu, które skutkują koniecznością realizacji zmodyfikowanych procedur reagowania:

Rodzaj 1. Wymiana materiałów o charakterze seksualnym następuje tylko w ramach związku między dwojgiem rówieśników. Materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej.

Rodzaj 2. Materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do cyberprzemocy na tym tle. Młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie.

Rodzaj 3. Materiały zostały rozesłane większej liczbie osób w celu upokorzenia osoby na nich zaprezentowanej lub zostają rozpowszechnione omyłkowo, jednak są zastosowane jako narzędzie cyberprzemocy.

3. Identyfikacja sprawcy będzie możliwa przede wszystkim dzięki zabezpieczeniu dowodów przesyłanych zdjęć, czy zrzutów ekranów portali, w których opublikowano zdjęcie(-a). Jako, że seksting jest karalny, skrupulatność i wiarygodność dokumentacji ma duże znaczenie. Należy przy tym przestrzegać zasad dyskrecji, szczególnie w środowisku rówieśniczym ofiary.
4. Zidentyfikowani małoletni sprawcy sekstingu wzywani są do dyrektora szkoły w celu przedstawienia dowodów ich aktywności. Niezależnie od zakresu negatywnych zachowań i działań wszyscy sprawcy powinni otrzymać wsparcie pedagogiczne i psychologiczne. Konieczne są rozmowy ze sprawcami w obecności ich rodziców zaproszonych do szkoły.

Rodzaj 1. Dalsze działania poza zapewnieniem wsparcia i opieki psychologiczno-pedagogicznej nie są konieczne, jednak istotne jest pouczenie sprawców zdarzenia, że dalsze

rozpowszechnianie materiałów może być nielegalne i będzie miało konsekwencje, w tym prawne.

Rodzaj 2. Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne, w takim wypadku na dyrektorze szkoły spoczywa obowiązek zgłoszenia incydentu na Policję. Rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem nieletnich jest przestępstwem ściganym z urzędu (par. 2020 Kodeksu Karnego). Dyrektor jest zobowiązany do zgłoszenia incydentu na Policję i do Sądu Rodzinnego. Wszelkie działania wobec sprawców incydentu powinny być podejmowane w porozumieniu z ich rodzicami.

Rodzaj 3. Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne - konieczne zgłoszenie takiego przypadku na Policję. W sytuacji zaistnienia znamion cyberprzemocy, należy dodatkowo zastosować procedurę: Cyberprzemoc. Decyzja o ewentualnym poinformowaniu opiekunów powinna być podejmowana przez pedagoga/psychologa, biorącego pod uwagę dobro małoletnich, w zależności od charakteru sytuacji.

5. Szkoła i rodzice, obok dokumentacji dowodów, otaczają opieką psychologiczno-pedagogiczną ofiary oraz podjęte zostają działania wychowawcze, w przypadku upublicznienia przypadku sekstingu w środowisku rówieśniczym.
6. Jeśli przypadek sekstingu zostanie upowszechniony w środowisku rówieśniczym do uczniów tej samej szkoły lub klasy lub publikację w portalu społecznościowym, należy podjąć działania wychowawcze mające na celu uświadomienie negatywnych aspektów moralnych sekstingu oraz narażanie się na dotkliwe kary.
7. W przypadku publikacji lub upowszechniania zdjęć o charakterze pornografii dziecięcej dyrektor szkoły jest zobowiązany do powiadomienia o tym zdarzeniu Policji lub Sądu Rodzinnego.
8. Kontakt ofiar z placówkami specjalistycznymi może okazać się konieczny w indywidualnych przypadkach. Decyzję w tej kwestii podejmują rodzice ucznia.

**PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU
BEZKRYTYCZNEJ WIARY W TREŚCI ZAMIESZCZANE W INTERNECIE,
NIEUMIEJĘTNOŚCI ODRÓŻNIANIA TREŚCI PRAWDZIWYCH OD
NIEPRAWDZIWYCH, SZKODLIWOŚCI REKLAM**

Brak umiejętności odróżniania informacji prawdziwych od nieprawdziwych publikowanych w Internecie, bezkrytyczne uznawanie za prawdę też publikowanych w forach internetowych,

kierowanie się informacjami zawartymi w reklamach to postawy mogące prowadzić dzieci do zagrożeń życia i zdrowia, np. stosowania wyniszczającej diety, samookaleczeń, skutkować rozczarowaniami i porażkami życiowymi, utrudniać lub uniemożliwiać osiągnięcie dobrych wyników w edukacji, a także utrwalenia się u ucznia ambiwalentnych postaw moralnych.

1. Zadaniem wychowawców, nauczycieli jest identyfikowanie uczniów nie umiejący odróżniać prawdy od fałszu informacji publikowanych w Internecie i wychowawców w trakcie lekcji wszystkich przedmiotów.
2. Posługiwanie się nieprawdziwymi informacjami zaczerpniętymi z Internetu w procesie dydaktycznym podczas lekcji lub w zadaniach domowych, każdorazowo winno być zauważone przez nauczyciela, przeanalizowane i sprostowane.
3. Szkoła prowadzi działania profilaktyczne w trakcie lekcji przedmiotów nieinformatycznych przez wszystkie lata nauki ucznia w szkole.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU

ŁAMANIA PRAWA AUTORSKIEGO

1. Najczęstszym przypadkiem, w którym szkoła może zetknąć się z problemem naruszenia praw autorskich jest użycie materiałów prawnie chronionych na stronach internetowych szkoły, poza zakresem dozwolonego użytku, przez jej pracowników bądź uczniów.
2. W przypadku naruszeń dokonanych przez uczniów szkoła nie może występować w roli sędziego - dochodzenie roszczeń należy pozostawić osobom uprawnionym. Szkoła na każdym etapie skupia się na roli edukacyjno-wychowawczej poprzez organizację lekcji na temat praw autorskich, zwracając przy tym uwagę, że powinny one rzeczowo i konkretnie informować, jakie czyny są dozwolone, a jakie zabronione prawem.
3. Jeżeli osobą, której prawa autorskie naruszono, jest uczeń należy rozważyć możliwość wystąpienia w roli mediatora, aby stosownie do okoliczności ułatwić stronom ugodowe lub inne kompromisowe zakończenie powstałego sporu. Np. w przypadku, gdy ofiarą jest osoba ze szkoły, autorytet szkoły może pomóc w skłonieniu sprawcy do zaprzestania naruszeń. Z kolei w przypadku, gdy ofiarą jest osoba spoza szkoły, szkoła może pomóc sprawcy w doprowadzeniu do zaniechania naruszeń i naprawienia ich skutków bez niepotrzebnej eskalacji sporu.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA TECHNICZNEGO SIECI, KOMPUTERÓW I ZASOBÓW ON-LINE

Kategoria technicznych zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego obejmuje obecnie szerokie spectrum problemów: ataki przez wirusy, robaki i trojany, ataki na zasoby sieciowe (hakerstwo, spyware, crimeware, exploit, ataki słownikowe i back door, skanowanie portów, phishing, pharming, sniffing, spoofing, ataki Denial of service (DoS), rootkit i ataki socjotechniczne. Na styku z zagadnieniami technicznymi lokalizują się zagrożenia wynikające z nieprawidłowych i szkodliwych zachowań użytkowników np. używanie łatwych do odgadnięcia haseł, pozostawianie komputerów włączonych bez opieki, czy brak zabezpieczeń na wypadek braku energii elektrycznej.

1. W przypadku wystąpienia incydentów zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego pracownik szkoły zobowiązany jest do zgłoszenia go osobie odpowiedzialnej za infrastrukturę cyfrową szkoły oraz dyrektorowi. Kluczowe znaczenie ma zebranie i zabezpieczenie przez specjalistę dowodów w formie elektronicznej.
2. Identyfikację sprawców ataku należy pozostawić specjalistom-informatykom. W sytuacji, gdy incydent spowodował szkole straty materialne lub wiązał się z utratą danych należy powiadomić Policję, aby podjęła działania na rzecz zidentyfikowania sprawcy.
3. Jeśli sprawcami incydentu są uczniowie szkoły, o zaistniałej sytuacji należy powiadomić ich rodziców, zaś wobec nich podjąć działania wychowawcze. Jeżeli skutki ataku mają dotkliwy charakter, doprowadziły do zniszczenia mienia lub utraty istotnych danych, np. gromadzonych w e-dzienniku szkoły, należy taki przypadek zgłosić na Policję.
4. O incydencie należy powiadomić społeczność szkolną (uczniów, nauczycieli, rodziców) i zaprezentować podjęte sprawnie działania, tak przywracające działanie aplikacji i sieci komputerowej w szkole, jak i wychowawczo-edukacyjne wobec uczniów.
5. W przypadku wystąpienia strat materialnych oraz utraty danych, szczególnie danych wrażliwych, należy zgłosić incydent na Policji.
6. W przypadkach zaawansowanych awarii lub strat typu utrata danych z e-dziennika konieczne jest skorzystanie z zewnętrznego wsparcia eksperckiego, kontakt z serwisem twórcy oprogramowania lub zamówienie usługi w wyspecjalizowanej firmie.

**PROCEDURA POSTĘPOWANIA NAUCZYCIELI
W SYTUACJI WYPADKU UCZNIĄ
W I LO IM. FILOMATÓW ZIEMI MICHAŁOWSKIEJ W BRODNICY**

Podstawa prawna: *Rozporządzenia MENiS z dnia 31 grudnia 2002 r. w spr. bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r. poz. 1604 z późn. zm.)*

W celu zapewnienia uczniom bezpiecznych warunków na terenie szkoły wprowadza się procedurę postępowania w sytuacji zaistnienia wypadku w szkole lub złego stanu zdrowia ucznia podczas pobytu w szkole.

Zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem zapewnienie bezpiecznych warunków pobytu w szkole należy przede wszystkim do dyrektora szkoły, a także nauczycieli i innych pracowników. Dyrektor szkoły wymaga od pracowników szkoły przestrzegania zasad bezpieczeństwa i higieny zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie.

I. Definiowanie wypadku

1. Wypadek w szkole definiuje się jako nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło między innymi w czasie zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych realizowanych przez liceum na terenie szkoły albo poza nią w innym miejscu wyznaczonym w związku z realizacją zajęć nadzorowanych przez nauczyciela.
2. Wypadek zaliczany jest przez ustawodawcę do tzw. wypadków powstałych w szczególnych okolicznościach, co w konsekwencji uzasadnia przyznanie poszkodowanemu przysługujących z tego tytułu świadczeń, wśród których wskazuje się między innymi rentę lub jednorazowe odszkodowanie.
3. Wszelkie urazy odniesione przez uczniów podczas bójek lub wzajemnych konfliktów w czasie, gdy przebywają na terenie szkoły lub podczas zajęć organizowanych przez szkołę poza jej terenem, należy kwalifikować jako wypadek w szkole w kategorii - pobicie, uderzenie zamierzone. Należy precyzyjnie ustalić okoliczności i przyczyny konfliktu w procesie postępowania powypadkowego.
4. Wypadek na przerwie międzylekcyjnej należy również zakwalifikować jako wypadek

w szkole - bez względu na to, w jakim miejscu uczeń przebywał. Przerwa międzylekcyjna nie zwalnia szkoły od obowiązku sprawowania opieki i nadzoru nad uczniem w czasie jej trwania. Jest to czas, w którym uczeń znajduje się i powinien się znajdować pod opieką nauczycieli.

II. Procedura postępowania w razie wypadku w szkole

1. Procedura postępowania w razie wypadku ucznia obejmuje i reguluje działania wszystkich pracowników szkoły, w tym pracowników internatu przy szkole.
2. Nauczyciel lub pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku lub złym stanie zdrowia ucznia:
 - 1) niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu ciągłą opiekę, w szczególności powiadamia pielęgniarkę szkolną, która w miarę możliwości udzieli poszkodowanemu pierwszej pomocy,
 - 2) niezwłocznie powiadamia dyrektora szkoły lub wicedyrektorów o zaistniałym wypadku bądź przypadku,
 - 3) niezwłocznie w sytuacji potrzeby sprowadza fachową pomoc medyczną,
 - 4) jeśli nauczyciel ma w tym czasie zajęcia z klasą - prosi o nadzór nad swoimi uczniami nauczyciela uczącego w najbliższej sali,
 - 5) jeżeli miejsce, w którym są lub będą prowadzone zajęcia może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów nie dopuszcza do zajęć lub przerywa je wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia,
 - 6) upoważniony przez dyrektora pracownik szkoły dokonuje otwarcia bramy wjazdowej w przypadku przyjazdu pogotowia ratunkowego.
3. Nauczyciel wychowawca internatu, który powziął wiadomość o wypadku lub złym stanie zdrowia wychowanka:
 - 1) niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu ciągłą opiekę,
 - 2) niezwłocznie powiadamia kierownika internatu o zaistniałym wypadku bądź przypadku,
 - 3) niezwłocznie w sytuacji potrzeby sprowadza fachową pomoc medyczną,
 - 4) jeżeli miejsce, w którym przebywają wychowankowie może stwarzać zagrożenie dla ich bezpieczeństwa wyprowadza się uczniów z miejsca zagrożenia.

III. Obowiązek powiadamiania

1. O każdym wypadku i złym stanie zdrowia ucznia wychowawca lub nauczyciel, pod opieką którego przebywał uczeń, powiadamia rodziców poszkodowanego ucznia. Fakt ten powiadamiający dokumentuje wpisem w e-dzienniku podając datę i godzinę powiadomienia matki/ojca ucznia o zaistniałej sytuacji.
2. Przy lekkich przypadkach (brak wyraźnych obrażeń - np. widoczne tylko lekkie zaczerwienienie, zadrapanie, lekkie skaleczenie) lub złym stanie zdrowia po udzieleniu pierwszej pomocy poszkodowanemu uczniowi, nauczyciel lub dyrektor powiadamiając rodzica o zdarzeniu ustala z nim:
 - potrzebę wezwania pogotowia,
 - potrzebę wcześniejszego przyścia rodzica,
 - godzinę odbioru dziecka ze szkoły w dniu zdarzenia.
3. Informację o powyższych ustaleniach powiadamiający zamieszcza również w dzienniku zajęć.
4. W sytuacji odbioru ucznia ze szkoły przez rodzica lub upoważnioną przez niego inną osobę pełnoletnią nauczyciel przekazujący ucznia winien zobowiązać tę osobę do pozostawienia w szkole pisemnego poświadczenia dokonanej czynności według wzoru, będącego załącznikiem do niniejszej procedury.
5. W każdym trudniejszym przypadku (widoczne obrażenia, urazy, niepokojące objawy) nauczyciel lub dyrektor szkoły wzywa pogotowie ratunkowe.
6. O każdym wypadku dyrektor szkoły zawiadamia niezwłocznie organ prowadzący i współpracującego ze szkołą pracownika służby bhp, społecznego inspektora pracy, radę rodziców. O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym dyrektor szkoły zawiadamia niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, dyrektor szkoły zawiadamia niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego.
7. Jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone. Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy.
8. Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej przez szkołę poza jej terenem, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie.
9. Jeżeli wypadek zdarzył się na terenie internatu przy I Liceum Ogólnokształcącym, to

kierownik internatu zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić dyrektora szkoły o danym przypadku.

I. Zespół powypadkowy

1. Dyrektor szkoły powołuje członków zespołu powypadkowego. W skład zespołu wchodzi współpracujący ze szkołą pracownik służby bezpieczeństwa i higieny pracy oraz pracownik szkoły przeszkolony w zakresie bhp. Jeżeli w składzie zespołu nie może uczestniczyć pracownik służby bhp, w skład zespołu wchodzi dyrektor szkoły oraz pracownik szkoły przeszkolony w zakresie bhp.
2. W składzie zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty, przewodniczącym zespołu jest pracownik służby bhp, a jeżeli nie ma go w składzie zespołu - przewodniczącym zespołu spośród pracowników szkoły wyznacza dyrektor.

W związku z wprowadzeniem zmian w zapisach Procedury przyjętej Uchwałą Nr 3/2010/2011 Rady Pedagogicznej I Liceum Ogólnokształcącego im. Filomatów Ziemi Michałowskiej w Brodnicy w dniu 26.10.2010 r oraz w dokumencie pn. „Procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych oraz reagowania w przypadku wystąpienia zewnętrznych i wewnętrznych zagrożeń fizycznych w szkole, interwencja kryzysowa przyjętym Uchwałą Nr 28/2018/2019 Rady Pedagogicznej I Liceum Ogólnokształcącego im. Filomatów Ziemi Michałowskiej w Brodnicy w dniu 23.05.2019 r – tracą moc prawną z dniem 27.02.2025 r.

Procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych oraz reagowania w przypadku wystąpienia zewnętrznych i wewnętrznych zagrożeń fizycznych w szkole, interwencja kryzysowa i w sytuacji wypadku ucznia w I LO im Filomatów Ziemi Michałowskiej w Brodnicy wprowadzono Uchwałą Nr 19/2024/2025 Rady Pedagogicznej I Liceum Ogólnokształcącego im. Filomatów Ziemi Michałowskiej w Brodnicy z dnia 27.02.2025 r.

**Załącznik do Procedury postępowania nauczycieli w sytuacji wypadku ucznia
w I LO im. Filomatów Ziemi Michałowskiej**

POŚWIADCZENIE ODBIORU UCZNIĄ ZE SZKOŁY

Imię i nazwisko ucznia/uczennicy klasa

Poświadczam odbiór ww. ucznia/uczennicy ze szkoły w dniu

o godzinie z powodu złego stanu zdrowia,

.....
.....

Biorę odpowiedzialność za bezpieczeństwo dziecka w czasie jego nieobecności w szkole.

Data wystawienia.....

Podpis rodziców lub osoby upoważnionej przez rodziców

.....